

Ohjelmistojen laadun parantaminen refaktoroinnilla

Simo Mäkinen
Tietojenkäsittelytieteen laitos
Helsingin yliopisto

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF HELSINKI

Matematisia luonnontieteellisen tiedekunta / Simo Mäkinen /
Ohjelmistojen laadun parantaminen refaktoroinnilla /
Ohjelmistoprosessit ja ohjelmistojen laatu

www.helsinki.fi/tytogo 28.4.2015 1

Refaktorointi

- Refaktoroinnilla tarkoitetaan olemassaolevien ohjelmiston koodirakenteiden muokkaamista ilman ulkoisen toiminnallisuuden muutosta
- Refaktorointi tähtää koodin sisäisen laadun parantamiseen rakennemuutoksien

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF HELSINKI

Matematisia luonnontieteellisen tiedekunta / Simo Mäkinen / Ohjelmistojen laadun parantaminen refaktoroinnilla

www.helsinki.fi/tytogo 28.4.2015 2

Tutkimuskysymyksiä

Tunniste	Kuvaus
RQ1	Millä tavoin ohjelmistoyritykset Suomessa kokevat refaktoroinnin?
RQ2	Miten refaktorointi nivoutuu kehitystyöhön?
RQ3	Mihin refaktorointipäätökset yrityksissä perustuvat, käytetäänkö laatumittareita?
RQ4	Onko kehityssyklin pituudella vaikutusta refaktorointiin?

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF HELSINKI

Matematisia luonnontieteellisen tiedekunta / Simo Mäkinen / Ohjelmistojen laadun parantaminen refaktoroinnilla

www.helsinki.fi/tytogo 28.4.2015 3

Need for Speed (N4S)

- Valtakunnallisessa tutkimushankkeessa pyritään
  - parantamaan suomalaisten ohjelmistoyritysten reaktiivisuutta
  - kykyä toimittaa ohjelmistoja nopeammin loppukäyttäjälle
- Hankkeessa n. 30 yritystä ja n. 10 tutkimuslaitosta

DIGILE N4S

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF HELSINKI

Matematisia luonnontieteellisen tiedekunta / Simo Mäkinen / Ohjelmistojen laadun parantaminen refaktoroinnilla

www.helsinki.fi/tytogo 28.4.2015 4

Tutkimusasetelma

- Tapaustutkimus suomalaisista ohjelmistoalan yrityksistä ja niiden refaktorointikäytännöistä
- Haastateltiin keuhällä 2015 yritysten kokeneita ohjelmistokehittäjiä ja arkkitehtejä
- 10 haastattelua, 12 haastateltavaa, 9 yritystä
- Semi-strukturoit haastattelut kestoltaan tunnista kahteen
- Refaktorointiteemoja: määritelmä, menetelmät, työkalut, metriikat, riskit, hyödyt, haasteet, päätöksenteko, kehityssyklin vaikutukset
- Pääyhteistyökumppani: TAMPEREEN TEKNILLINEN YLIOPISTO

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF HELSINKI

Matematisia luonnontieteellisen tiedekunta / Simo Mäkinen / Ohjelmistojen laadun parantaminen refaktoroinnilla

www.helsinki.fi/tytogo 28.4.2015 5

Mikä on refaktorointia?

- Päivittäin tehtäviä pieniä rakennemuutoksia ei usein koettu refaktoroinniksi
- Refaktorointi miellettiin enemmän useita työpäiviä kestäväksi koodin uudelleenorganisoinniksi
- Haastateltavien käsitys refaktoroinnista vastaa paremmin restrukturoinnin (restructuring, reengineering) käsitettä
- Kehittäjät arvioivat käyttävänsä n. viidenneksen työajastaan refaktorointiin tai restrukturointiin

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF HELSINKI

Matematisia luonnontieteellisen tiedekunta / Simo Mäkinen / Ohjelmistojen laadun parantaminen refaktoroinnilla

www.helsinki.fi/tytogo 28.4.2015 6

Ohjelmiston laadun määrittäminen

- Kuvailkaa mitkä laatutekijät saattaisivat olla keskeisiä *refaktoroinnin* kannalta
- Miten ja mistä niitä voisi mitata, millaisia laatumittareita on olemassa?

Laatunmittareiden käyttö yrityksissä

- Haastateltavat eivät pääsääntöisesti pitäneet laatumetrikoita oleellisina
- Laatunmittareiden parantamisesta voi tulla tavoite itsessään, huomio keskittyy väärin asioihin
- Staattista koodianalyysia kuitenkin hyödynnettiin jonkin verran turvallisuuskriittisissä tapauksissa

Refaktorointikokemukset edellisistä tutkimuksista

- Stroggylos ja Spinellis tutkivat avoimen lähdekoodin projektien rakennetta ennen ja jälkeen refaktoroinnin
- Koodin staattisen analyysin perusteella laatumetriikat eivät parantuneet, päinvastoin
- Kytkeä- ja koheesiometriikat huonontuivat refaktoroinnin jälkeen

→ koodirakenteiden laadun parantamista ja refaktoroinnin onnistumista voi olla vaikea nähdä koodimetriikoista

Mistä refaktorointitarpeet johtuvat?

- Kiireen takia tehdään tietoisesti rakenteeltaan heikompia koodiratkaisuja
- Kehitystyötä aloitettaessa ei ole täydellistä tietoa nykyisistä ja tulevista tarpeista
- Kehittäjät oppivat koko ajan uutta ja kokonaisuus nähdään myöhemmin uudessa valossa

Näkemykset refaktorointiin johtavista syistä

"...vähän niinku omakotitaloo rakentaa, niihän sitä sanotaan että ensimmäinen pitäis polttaa, toinen myydä ja kolmannessa asuu ite. Koodin kanssa vähä sama juttu." –pääsuunnittelija suomalaisesta ohjelmistotalon yrityksestä

Refaktoroinnin hyödyt

- Refaktoroinnilla pyritään haastatteluiden mukaan ensisijaisesti parantamaan koodin
  - Ylläpidettävyyttä
  - Luettavuutta
  - Ymmärrettävyyttä
- Muita mainittuja suorituskyvyn parantaminen, modulaarisuuden tuomat edut, kehittäjämotivaatio
- Ensisijaisesti tavoitellut hyödyt samansuuntaisia kuin Microsoftin laajassa kehittäjäkyselyssä

Refaktoroinnin riskit ja haitat

- Kattavista testeistä huolimatta koodi voi hajota ja virheiden määrä lisääntyä
- Muutokset ulkoisiin rajapintoihin saattavat vaikuttaa kolmannen osapuolen palveluihin
- Ei takeita koodin muutoksesta parempaan suuntaan, laatu voi huonontua
- Vaivalla tehty isompi rakenteellinen muutos saatetaan joutua hylkäämään

HELSINGIN YLIOPISTO
Helsinki University of Applied Sciences

Matematisia luonnontieteellisen tiedekunta / Simo
Mäkinen / Ohjelmistojen laadun parantaminen
refaktoroinnilla

www.helsinki.fi/tylogisto

28.4.2015 13

Refaktoroinnin tekniset vaatimukset ja työkalut

- Versionhallintajärjestelmät
- Automatisoidut testit eri tasoilla antavat regressiovarmuutta
- Jatkuva integraation palvelimet
- Kehitysympäristöjen refaktorointiapuvälineet hyvä lisä, mutteivät täysin välttämättömiä kehitystyölle

HELSINGIN YLIOPISTO
Helsinki University of Applied Sciences

Matematisia luonnontieteellisen tiedekunta / Simo
Mäkinen / Ohjelmistojen laadun parantaminen
refaktoroinnilla

www.helsinki.fi/tylogisto

28.4.2015 14

Refaktorointi ja päätöksenteko

- Refaktorointipäätökset perustuvat kehittäjien intuition
- Hyvien laatumittareiden puutteen vuoksi tarpeita vaikea kvantifioida
- Pienemmät refaktoroinnin hoituvat kehitystyön osana
- Laajempiin rakennemuutoksiin hyväksyntä ylempää
- Alihankintana tehdyssä asiakastyössä laajaa restrukturoida vaikeampi perustella
- Sisäisissä projekteissa refaktorointipäätökset helpompia

HELSINGIN YLIOPISTO
Helsinki University of Applied Sciences

Matematisia luonnontieteellisen tiedekunta / Simo
Mäkinen / Ohjelmistojen laadun parantaminen
refaktoroinnilla

www.helsinki.fi/tylogisto

28.4.2015 15

Refaktoroinnin dilemma

- Pyrittävä näkemään millaisia tarpeita ohjelmiston tulee täyttää tulevaisuudessa
- Kehittäjän tulee tehdä paras arvaus mitkä osat koodista pysyvät staattisina, mitkä mahdollisesti muuttuvat
- Lyhyen elinkaaren omaavilla ohjelmistotuotteilla refaktorointi ei ehkä kannata

HELSINGIN YLIOPISTO
Helsinki University of Applied Sciences

Matematisia luonnontieteellisen tiedekunta / Simo
Mäkinen / Ohjelmistojen laadun parantaminen
refaktoroinnilla

www.helsinki.fi/tylogisto

28.4.2015 16

Lähteet

- Fowler, M., Beck, K., Brant, J., Opdyke, W., Roberts, D.: Refactoring - Improving the Design of Existing Code, Addison-Wesley, 1999.
- Stroggylos, K., and Spinellis, D.: "Refactoring--Does It Improve Software Quality?." Proceedings of the 5th International Workshop on Software Quality. IEEE Computer Society, 2007.
- Kim, M., Zimmermann, T., Nagappan, N., A field study on refactoring challenges and benefits., In: SIGSOFT'12/FSE-20, ACM, pp. 1-11, 2012

HELSINGIN YLIOPISTO
Helsinki University of Applied Sciences

Matematisia luonnontieteellisen tiedekunta / Simo
Mäkinen / Ohjelmistojen laadun parantaminen
refaktoroinnilla

www.helsinki.fi/tylogisto

28.4.2015 17

Kiitos!

HELSINGIN YLIOPISTO
Helsinki University of Applied Sciences

Matematisia luonnontieteellisen tiedekunta / Simo
Mäkinen / Ohjelmistojen laadun parantaminen
refaktoroinnilla

28.4.2015 18